

De waterschapsverkiezingen in november vormden de aanleiding voor gesprekken met de voorzitters van de twee grootste, niet politiek gebonden partijen: prof. mr. Jaap Besemer, van Water Natuurlijk (zie hieronder) en drs. Peter Vonk, van de Algemene WaterschapsPartij (zie pagina 8 en 9).

JAAP BESEMER, VOORZITTER WATER NATUURLIJK:

“Idealisme versus directe belangenbehartiging”

Hoe is Water Natuurlijk ontstaan?

“Ook bij de vorige verkiezingen waren er al vrij veel mensen met een groen/blauwe achtergrond in de waterschapsbesturen terechtgekomen, op persoonlijke titel. Toen de Wet Modernisering Waterschapsbestel werd ingevoerd, en het personenstelsel ingeruild werd voor het lijstenstelsel, is dat in kringen van natuurbeschermingsorganisaties, recreatie en sportvisserij beoordeeld als een boeiende ontwikkeling. Men is bij elkaar gaan zitten en heeft gezegd: dan gaan wij de verkiezingen van 2008 gebruiken om zoveel mogelijk mensen uit onze hoek in de besturen van de waterschappen te krijgen. Er is toen een bestuur gevormd om dit initiatief verder van de grond te trekken en men heeft mij in de zomer van 2007 gebeld met de vraag of ik voorzitter wilde worden. Ik was toen net negen jaar bestuurslid van Vereniging Natuurmonumenten geweest. Ik heb ‘ja’ gezegd. Ik ben dus niet de initiatiefnemer; ik ben als voorzitter op een rijdende trein gesprongen. Vanaf het begin heeft Water Natuurlijk zich geconcentreerd op deelname aan de verkiezingen bij alle waterschappen.”

Wie zijn de deelnemende organisaties?

“Je kunt een onderscheid maken tussen de initiatiefnemers en de organisaties die het initiatief later zijn gaan steunen. De initiatiefnemers zijn Vereniging Natuurmonumenten, de provinciale milieufederaties en de Federatie van Hengelsportverenigingen. Daaromheen staan organisaties als de Provinciale Landschappen, de Waddenvereniging, maar ook een op cultuurbehoud gerichte organisatie als de Bond Heemschut. In totaal gaat het om 15 organisaties. Het doel is altijd geweest om mensen vanuit hun achtergrond in de besturen te krijgen, niet om structureel bemoeienis met het gebeuren in de waterschappen te hebben. Water Natuurlijk nam vervolgens het initiatief over en heeft mensen en geld ter beschikking gekregen. Het doel was deelname aan de verkiezingen, maar Water Natuurlijk wilde niet de spreekbuis zijn van de initiatiefnemers. De mensen die nu gekozen zijn, moeten in principe op eigen kracht verder.”

“Water Natuurlijk nam in 25 waterschappen aan de verkiezingen deel. In Flevoland was er al een initiatief. Dat zien wij als een beviende lijst, die zich in de praktijk bij ons aansluit.”

Hoe bent u aan de kandidaten gekomen?

“Water Natuurlijk heeft een organisatie gevormd met een landelijk bestuur en acht regionale besturen, verdeeld over het land. Daar zijn kandidatencommissies gevormd die vanuit hun interne netwerken mensen hebben gepolst, gekeken hebben naar achtergrond, leeftijd, man/vrouw, interesse in het waterschapsgebeuren, etc. Wij hebben niet gewerkt met oproepen of advertenties waarop men kon reageren.”

“Ik heb ontzettend veel bewondering voor de mensen die eraan getrokken hebben. Wij hebben ons doel bereikt met een mooie uitslag. In alle waterschappen is nu inbreng van idealisme tegen de invloed van landbouw en bedrijfsleven. Politieke partijen hebben een professionele verkiezingsorganisatie. Wij zijn uit het niets ontstaan, dankzij de inzet van heel veel vrijwilligers. Propaganda maken is een heel dure bezigheid. Water Natuurlijk gebruikte daarvoor de achterban, via de bladen van Natuurmonumenten, de visverenigingen en de provinciale landschappen. Dat heeft veel mensen aangesproken.”

Werden de blauw-groene belangen tot dusverre onvoldoende behartigd?

“Dat wil ik niet zeggen. Onze *drive* was de invoering van de nieuwe Waterwet. De blauw-groene inbreng moest nu georganiseerd worden. Voor een deel is Water Natuurlijk bij het zoeken van de kandidaten ook teruggevallen op ervaren waterschapsbestuurders. Daarnaast zijn bewust nieuwe mensen gezocht.”

Wat zijn de idealen van Water Natuurlijk?

“Simpel gezegd is het ideaal ervoor te zorgen dat de belangen van natuur en recreatie ordentelijk behandeld worden. De uitslag van deze verkiezingen is typisch Nederlands. Niemand heeft de meerderheid,

De uitslag van de waterschapsverkiezingen

Afgelopen november vonden voor het eerst gelijktijdig in het gehele land verkiezingen plaats voor de besturen van de waterschappen met kandidatenlijsten. Bij vorige verkiezingsronden moesten de ingezetenen kiezen uit personen. Als gevolg van de uitvoering van de Wet Modernisering Waterschapsbestel was het lijstenstelsel ingevoerd, zoals dat bekend is van de verkiezingen voor de Tweede Kamer, de Provinciale Staten en de gemeenteraden. Bundeling van de verkiezingsuitslagen op landelijk niveau leverde de volgende uitkomst:

Water Natuurlijk	101 zetels
CDA	89
PvdA	60
VVD	59
Algemene WaterschapsPartij	32
Christen Unie	22
SGP	16
Werk aan Water	13
PvdD	8
regionale partijen	102
totaal	502

Naast deze vrije zetels heeft elk waterschap een aantal kwaliteitszetels, gereserveerd voor bepaalde belangen.

dus er moet gepolderd worden. Als bestuurslid zullen onze mensen ook mee moeten beslissen over de belangen van de agrarische sector en het bedrijfsleven. Maar die hebben hun eigen vertegenwoordigers, deels via aparte lijsten en kwaliteitszetels, deels vanuit hun verankering in de politieke partijen. Onze mensen houden in het bijzonder de natuur-, milieu- en recreatieaspecten in de gaten, bijvoorbeeld bij de vaststelling van het waterpeil. Dat zullen zij eerder hoger willen dan lager. Ook bij de vraag hoe schoon het water moet zijn. Natuurlijk is er de KRW, maar Europese richtlijnen zijn nooit eenduidig. Er zal altijd behoefte bestaan aan een eigen regionale interpretatie. Zeker zolang er waterschappen zijn.”

Hoe lang is dat?

“Water Natuurlijk vertrekt vanuit de taken van het waterschap. Daarvoor is een bestuurlijke organisatie nodig. Die ligt nu bij de waterschappen en die doen dat goed, al eeuwenlang. Als je dingen wilt veranderen, zul je wel moeten aangeven wat er beter wordt. Ik ken de discussie over de bestuurlijke drukte in het middenveld. Ik zie de verantwoordelijkheid voor het waterbeheer niet bij de gemeenten (te klein) of het Rijk (te groot). Waterbeheer zul je moeten uitvoeren

op basis van stroomgebieden. Daarop zijn de provincies niet ingedeeld. Ik zie de waterschappen dus niet opgeheven worden.”

“Wij gaan nu aan de slag met onze fracties in de besturen. Wij gaan van de initiatieffase naar de gestructureerde fase. Op landelijk niveau vormt Water Natuurlijk een klein bureau om de fracties te ondersteunen op het gebied van de informatievoorziening over (inter)nationale ontwikkelingen, een platform te bieden voor onderlinge discussies en werkgroepen te vormen voor inhoudelijke standpuntbepaling. Er moeten fondsen gevormd worden om ook aan de volgende verkiezingen te kunnen deelnemen.”

“Het huidige bestuur heeft afgesproken dit avontuur tot de zomer in te gaan. Daarna heeft ieder de vrijheid eruit te stappen. Zelf weet ik nog niet wat ik zal doen.”

Wat is uw achtergrond?

“Ik ben geboren in Rotterdam in 1946. In Leiden studeerde ik van 1965 tot 1970 staatsrecht. Ik had altijd belangstelling voor het openbaar bestuur. Mijn afstudeerscriptie ging toen al over de gewestvorming. Na mijn militaire dienst ben ik in 1972 bij het

toenmalige ministerie voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) gaan werken. Eerst met Udink als minister, vanaf 1973 met Gruijters. Na drie jaar ben ik overgestapt naar het ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk (CRM). Van Doorn was daar minister, later Til Gardeniers. In 1980 ben ik teruggekeerd naar VRO als directeur Juridische Zaken. Daar waren achtereenvolgens Belaerts van Blokland, Marcel van Dam, Pieter Winsemius en Ed Nijpels minister. In 1988 ben ik overgestapt naar het Kadaster, eerst als plaatsvervangend hoofd-directeur, vanaf 1991 als hoofddirecteur. Na de verzelfstandiging in 1994 werd ik bestuursvoorzitter.

“Mijn eerste taak was het kadaster te saneren, de efficiency en de effectiviteit te verbeteren. Er moesten 600 man uit. Aansluitend is besloten tot verzelfstandiging om de bereikte voordelen blijvend te realiseren. Dat proces heb ik uitgevoerd onder publieke verantwoordelijkheid van Enneüs Heerma als staatssecretaris, een echte bestuurder, recht toe, recht aan. Per 1 mei 1994 is die verzelfstandiging geëffectueerd. Zelf ben ik tot 2004 gebleven en vanaf die tijd ben ik deeltijdhoogleraar

geo-informatie en -infrastructuur aan de TU Delft. Daar houd ik mij vooral bezig met de bestuurlijke informatievoorziening rond de GIS-ontwikkelingen, de organisatie, het juridische kader, privacyvraagstukken e.d.”

Denkt Water Natuurlijk nog aan samengaan met andere partijen?

“Het oorspronkelijk idee was de vorming van functionele lijsten. Deelname van andere groeperingen werd opengelaten. Wij zien nu dat een aantal politieke partijen landsbreed heeft meegedaan, andere groeperingen alleen regionaal. Als je globaal naar de uitslag kijkt, wordt 50 procent van de zetels door de klassieke politieke partijen bezet, 20 procent door Water Natuurlijk, 8 procent door de Algemene WaterschapsPartij en Werk aan Water en de rest door lokale lijsten. Ons uitgangspunt om zelfstandig de verkiezingen in te gaan, geen verbond te sluiten met wie dan ook, is goed geweest. Wie onze achterban is, weten wij niet exact. Daar is geen onderzoek naar gedaan. Maar het zijn zeker allemaal mensen met hart voor natuur, milieu en recreatie.”

Foto: Michelle Muus

PETER VONK, VOORZITTER ALGEMENE WATERSCHAPSPARTIJ:

“24 procent is een mooie opkomst”

Wat voor partij is de Algemene WaterschapsPartij?

“Samen met Henk Wesselijs, oud-medewerker van PWN, heb ik in november 2007 de Algemene WaterschapsPartij (AWP) opgericht. Wij zaten beide in het algemeen bestuur van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Toen het duidelijk werd dat politieke partijen zouden gaan meedoen aan de waterschapsverkiezingen, zagen wij aankomen dat, op termijn, de positie van het waterschapbestuur ten opzichte van de provincie wankel zou worden, niet meer uit te leggen aan de burger. Wij hebben eerst besloten om voor Hollands Noorderkwartier een eigen groepering op te richten en vervolgens dit initiatief uitgebreid tot het gehele land. Toen is ook Erik Oosterom bij het bestuur gekomen. Wij zijn een niet politieke organisatie die gaat voor het zuivere waterbelang. De Algemene WaterschapsPartij heeft alle zittende waterschapsbestuurders aangeschreven en gevraagd om mee te doen, op basis van hun deskundigheid.

“Al het werk hebben wij vanuit drie woonkamers gedaan. Het is gelukt om in 22 van de 26 waterschappen mee te doen. Niet in Zeeuws-Vlaanderen, Peel en Maasvallei, Friesland en Noorderzijlvest.”

Hoe is jullie dat gelukt?

“Wat ik al zei, wij hebben alle zittende bestuursleden benaderd. Wij hebben publiciteit gekregen via vakbladen als H₂O en Waterforum Online. Daarop hebben wij veel reacties gekregen van geïnteresseerden uit de waterwereld, van universiteiten, instituten, etc. Klvl-NIRIA overwoog oorspronkelijk een eigen lijst op te richten, maar heeft haar leden op de AWP gewezen. In De Ingenieur is kennisgegeven van de mogelijkheid zich als kandidaat te melden. De Nationale Vrouwenraad heeft met haar actie ‘Water zoekt vrouw’, die als doel heeft meer vrouwen in de waterschapsbesturen te krijgen, meegelopen om de AWP meer bekendheid te geven. Het resultaat was ook niet overal hetzelfde. Bij Hollands Noorder-

kwartier hadden wij 17 mensen op onze lijst, elders soms maar één of twee.”

“Het bleek een ingewikkeld proces: een eigen partij oprichten, lijsten maken, campagne voeren. De administratieve organisatie was bij elk waterschap verschillend; er was geen landelijke aanpak via de Unie van Waterschappen. Dat alleen al heeft veel energie en geld gekost.”

Hoe hebben jullie dit initiatief gefinancierd?

“Het is ons niet gelukt om een sponsor te vinden. Wij kregen ook geen financiële ondersteuning van de waterschappen. Er was een richtlijn van de Unie dat niet te doen. Ik heb wel begrip voor dat standpunt, maar je bereikt zo geen uniformiteit. De partijen die in de Tweede Kamer zitten, ontvangen een subsidie van het Rijk, waardoor ze qua geld al een voorsprong hebben. Daarnaast kunnen zij veel leden mobiliseren en hebben zij een partijbureau. Andere partijen zijn gefinancierd door hun achterban en hebben soms subsidie van overheden gehad. Uiteindelijk is het wel allemaal gelukt. Wij zijn een vereniging geworden, de leden betalen 12 euro per jaar. Kandidaten op lijsten hebben 55 euro per persoon extra bijgedragen.”

“In de pers werd veel gesproken over de lage opkomst, maar diezelfde pers nodigde ons niet uit voor veel bekeken televisieprogramma's als Pauw en Witteman of NOVA. Ik ben één keer op het NOS-Journaal geweest als tegenpool van minister Cramer en één keer op de radio in Spijkers met Koppen. Ik ben wel geïnterviewd door het AD, Het Parool, De Boerderij, H₂O, Waterforum Online, etc.”

Wat was jullie uitslag?

“Wij hebben in 20 waterschappen één of meer zetels gekregen, in totaal 32. Bij Hunze en Aa's hadden wij slechts twee mensen op de lijst, maar toch één zetel gekregen. Bij Hollands Noorderkwartier wonnen we twee zetels. Ik ben er trots op dat wij op onze manier toch de vijfde waterschapspartij geworden zijn en de tweede van de niet politieke lijsten. Wij plaatsten geen vertegen-

woordigers van een achterban op de lijst. Bij ons viel ieder onder dezelfde noemer: vóór zuiver water en tégen een politieke opzet van het waterschapsbestuur.”

Welke doelen of idealen streven jullie na?

“Wij willen een middenweg. Zuiver gericht op de belangen van het waterbeheer, op de kerntaken van het waterschap. Niet op randgebieden als het belang voor de natuur of de landbouw, het ondersteunen van arme mensen of het simpelweg bezuinigen. Als bij het creëren van waterberging ook natuurbelangen extra meegenomen worden, moet het waterschap die niet betalen, maar Staatsbosbeheer of de provincie. Wij willen dat het waterschap optimaal wordt ingericht, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Wij zijn voorstander van benchmarking, van goede kosten-batenanalyses bij bijvoorbeeld dijkversterking, membraantechnieken op rwzi's en de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. Niet alles wat kan, is financieel verantwoord.”

Wat gaan jullie nu doen?

“In de waterschappen vindt het overleg plaats over deelname in de dagelijkse besturen. We gaan onze campagne evalueren. We zien ook uit naar de landelijke evaluatie van deze verkiezingen door de staatssecretaris en de Unie van Waterschappen. Ik betreur dat Sybe Schaap als voorzitter van de Unie meteen al gezegd heeft dat hij deze verkiezingen als mislukt beschouwt, nu de opkomst 24 procent bedroeg. Deze 24 procent is misschien wel een goede opkomst. Tenslotte heeft één op de vier Nederlanders gestemd! De rest is wellicht gewoon niet geïnteresseerd, en dat kan natuurlijk. Waterschappen zijn nu eenmaal bekend op het platteland, maar niet in de steden. Zijn suggestie om in de toekomst over te gaan tot een vorm van getrapte verkiezing, vind ik voorbarig.”

“In ieder geval is het idee van de Tweede Kamer dat er een hogere opkomst zou zijn bij deelname van politieke partijen, niet bewaarheid. Het was wel een voordeel van de veel langere lijsten dat je nu eerder iemand kon vinden die je zelf kende en die je geschikt vond voor het waterschapswerk. Maar dan functioneert de opzet eigenlijk toch als een personenstelsel.”

Wat is uw achtergrond?

“Ik ben in 1956 geboren in Hoogezand. Van 1974 tot 1982 studeerde ik in Groningen Geneeskunde. In Amsterdam ben ik als huisarts gaan werken in een grote praktijk aan de Universiteit van Amsterdam. Deze groepspraktijk, zowel voor studenten als niet-studenten, telt nu 20 medewerkers.

Ik werk daar 3,5 dag per week, doe ook het management van deze praktijk, maar draai ook avond- en weekenddiensten. Ik heb meegewerkt aan het boek 'Water als Medicijn', dat in 2007 verscheen en de rol van het water in de geneeskunde beschrijft.

Hoe bent u in het waterschap terechtgekomen?

"Tien jaar geleden had ik de behoefte om meer politiek, maatschappelijk relevant

bezig te zijn. Dat kon de gemeenteraad, de deelraad, maar ook het waterschap zijn. Ik woon hier op de grens van de beheergebieden van Hollands Noorderkwartier en Amstel, Gooi en Vecht. Mijn huis staat op de oude zeedijk, die Hollands Noorderkwartier beheert, maar de woonboot hiertegenover valt onder Amstel, Gooi en Vecht. Ik heb mij toen kandidaat gesteld voor de besturen van Waterschap De Waterlanden en het Hoogheemraadschap van de Uitwaterende

Sluizen, voor de categorie ingezetenen. Ik heb hier in Amsterdam-Noord 30.000 folders verspreid: steun Peter Vonk, sterk (dijken) en sociaal, schoon (water) en sober. Ik ben in beide gekozen. Bij de verkiezingen in 2003 heb ik me kandidaat gesteld voor Hollands Noorderkwartier. Omdat ik op voorhand echter niet zeker was van dit resultaat, had ik mij ook aangemeld voor het bestuur van Amstel, Gooi en Vecht. Dat kon als je tenminste tien (geldige) handtekeningen wist te verzamelen. Ook daar ben ik gekozen. Veel mensen in Amsterdam kennen mij door mijn werk en ik heb voor Amstel, Gooi en Vecht heel veel stemmen gekregen."

"Bij Uitwaterende Sluizen ben ik voorzitter van de categorie ingezetenen geworden. Ik hield de algemene beschouwingen, voerde overleg met andere fractievoorzitters en de dijkgraaf. Bij de fusie heb ik in het overgangsbestuur gezeten, in de selectiecommissie voor de dijkgraaf en na de fusie ben ik weer in het bestuur van Hollands Noorderkwartier gekozen. Ik werd daar ook weer voorzitter van de categorie ingezetenen."

"Bij Amstel, Gooi en Vecht gaat alles veel lossier. Daar is iedereen individueel lid van het algemeen bestuur. Dat wordt na deze verkiezingen niet veel anders, want 23 zetels worden bezet door maar liefst 13 partijen. Daar functioneert echt het personenstelsel. Maar Amstel, Gooi en Vecht laat ik nu los. Het was heel interessant om het verschil in stijl en in organisatie te ervaren."

Wat is het doel van de Algemene WaterschapPartij voor de komende tijd?

"Wij behartigen niet een specifiek belang. Vanuit onze waterdeskundigheid willen wij een brug vormen, niet polariseren. Een brug tussen landbouw en natuur, tussen stad en platteland, tussen politiek en niet-politiek. Dit met alle nuances die per regio gewenst zijn. Daarin kunnen wij een wezenlijke functie vervullen."

Maarten Gast

